

Εμπλοκή των Ελληνίδων μητέρων στη σχολική εκπαίδευση του παιδιού τους (δημοτικού σχολείου)

<https://doi.org/10.69685/TFJY1640>

Κολοκύθα Ασπασία Ελένη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, M.Ed., M.A.
aspasiakolokytha0@gmail.com

Περίληψη

Η γονεϊκή εμπλοκή στη σχολική εκπαίδευση αποτελεί αντικείμενο επιστημονικής έρευνας, με τις μητέρες να αναδεικνύονται οι πιο δραστήριοι φορείς υποστήριξης, εντός και εκτός σχολείου. Στην ελληνική πραγματικότητα, δύο κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την ενασχόληση των μητέρων με την εκπαίδευση των παιδιών τους είναι το οικονομικό και το μορφωτικό τους επίπεδο. Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να εξετάσει πώς διαφοροποιούνται αυτοί οι παράγοντες μεταξύ μητέρων που συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία του παιδιού τους και εκείνων που δεν συμμετέχουν. Το δείγμα περιλαμβάνει 22 μητέρες, που διαχωρίζονται ισότιμα σε δύο ομάδες: εμπλεκόμενες και μη. Η ανάλυση βασίζεται στη συσχέτιση Pearson και το συντελεστή Spearman, με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$. Τα ευρήματα καταδεικνύουν θετική συσχέτιση μεταξύ της συμμετοχής και των επιπέδων οικονομικής και μορφωτικής κατάστασης. Μητέρες με υψηλότερη εκπαίδευση και εισόδημα παρέχουν στα παιδιά τους μεγαλύτερη υποστήριξη στη μελέτη. Αντίθετα, μητέρες με χαμηλότερα οικονομικά και εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά δυσκολεύονται να ανταποκριθούν, λόγω έλλειψης χρόνου ή γνώσεων.

Λέξεις-κλειδιά: Γονεϊκή εμπλοκή, μορφωτικό επίπεδο, οικονομικό επίπεδο, δημοτική εκπαίδευση.

Εισαγωγή

Η συμμετοχή των γονέων στη σχολική εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την εκπαιδευτική πρόοδο και την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, με τις μητέρες να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία αυτή (Jackson et al., 2017). Η εμπλοκή τους επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες, με κυριότερους το μορφωτικό και το οικονομικό επίπεδο. Μητέρες με υψηλότερο μορφωτικό υπόβαθρο τείνουν να συμμετέχουν ενεργότερα στις σχολικές δραστηριότητες και να υποστηρίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ το οικονομικό επίπεδο επηρεάζει τις δυνατότητές τους να παρέχουν πρόσθετους πόρους και εμπειρίες στα παιδιά τους (Kule Ashirafu, & Turyamureeba, 2024). Είναι γεγονός ότι η γονεϊκή εμπλοκή, στη σχολική εκπαίδευση, έχει διαφορετικές ερμηνείες ανάλογα με τον πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο, αλλά διαχρονικά παραμένει μια σημαντική πτυχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι προσπάθειες για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας έχουν απασχολήσει εκπαιδευτικούς και νομοθέτες, καθώς θεωρούνται κρίσιμες για τη βελτίωση της σχολικής επίδοσης των μαθητών. Εντούτοις, η έρευνα των Chen, & Williams (2020), επισήμανε ότι οι διαφορετικές αντιλήψεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών μπορούν να δημιουργήσουν εντάσεις και να περιορίσουν τη συνεργασία.

Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στον νομό Καρδίτσας, διερευνώντας τη σχέση μεταξύ του μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου των μητέρων και της εμπλοκής τους στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους σε επίπεδο δημοτικού σχολείου. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει πώς οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαμορφώνουν τη συμμετοχή των μητέρων στην εκπαιδευτική διαδικασία και να προσφέρει στοιχεία που θα συμβάλουν στη βελτίωση της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας. Επιπλέον, η μελέτη εξετάζει τα εμπόδια και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μητέρες με χαμηλότερο οικονομικό και μορφωτικό

επίπεδο, προκειμένου να προταθούν παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν τη συμμετοχή τους. Με τον τρόπο αυτό, η έρευνα επιδιώκει να ενισχύσει την κατανόηση της δυναμικής σχολείου - οικογένειας στον νομό Καρδίτσας και να υποστηρίξει την ισότιμη συμμετοχή όλων των γονέων στη διαδικασία της εκπαίδευσης.

Το πρόβλημα

Διατύπωση προβλήματος

Η μητρική φροντίδα συνεχίζει, μέχρι και σήμερα, να διαδραματίζει καίριο ρόλο στις σύγχρονες κοινωνίες, καθώς οι μητέρες συμμετέχουν περισσότερο σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες με τα παιδιά τους σε σύγκριση με τους πατέρες (Al-deen, 2019· Kule Ashirafu, & Turyamureeba, 2024). Ωστόσο, παρά την αναγνώριση του σημαντικού ρόλου τους, υπάρχουν αξιοσημείωτες διαφοροποιήσεις ως προς τον βαθμό εμπλοκής τους στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους, οι οποίες επηρεάζονται από κοινωνικοοικονομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες (Auerbach & Collier, 2021).

Η μελέτη του Al-deen (2019) υποστηρίζει ότι οι μητέρες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο έχουν τη δυνατότητα να βοηθούν τα παιδιά τους στην προετοιμασία των μαθημάτων τους, σε αντίθεση με εκείνες που έχουν χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Αντίστοιχα, οι μητέρες με ανώτερη οικονομική κατάσταση παρέχουν περισσότερες εξωσχολικές ευκαιρίες και εμπειρίες στα παιδιά τους, ενώ εκείνες με χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο συχνά αδυνατούν να το πράξουν, λόγω περιορισμένων πόρων ή χρόνου (Brown, & Smith, 2022). Σημαντική είναι και η επίδραση της κοινωνικής προέλευσης της μητέρας, η οποία επηρεάζει τη στάση της απέναντι στην εκπαίδευση και την πρόθεσή της να συμμετέχει ή όχι στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών της (Xiong et al., 2023). Οι δύο βασικότεροι παράγοντες που κάνουν τις μητέρες να εμπλέκονται στη σχολική εκπαίδευση του παιδιού τους (δημοτικού σχολείου) είναι το οικονομικό και το μορφωτικό επίπεδο της κάθε μητέρας (Στύλα & Μηχαλοπούλου, 2016). Ο τρίτος παράγοντας είναι η κοινωνική προέλευση, της μητέρας, η οποία επηρεάζει το σχηματισμό της άποψής της για τη σημασία της μόρφωσης και επομένως την παρακινεί να ασχοληθεί ή όχι με την εκπαίδευση των παιδιών της, στο σχολείο και στο σπίτι (Panda, 2015).

Αναγκαιότητα και Σημαντικότητα έρευνας

Η προηγούμενη έρευνα, των Xiong et al. (2023), έχει καταδείξει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ μορφωτικού επιπέδου και εμπλοκής των μητέρων στη σχολική εκπαίδευση. Ωστόσο, τα ευρήματα για τη σχέση του οικονομικού επιπέδου με την εμπλοκή παραμένουν αντιφατικά. Κάποιες μελέτες υποστηρίζουν ότι οι εργαζόμενες μητέρες με υψηλό εισόδημα εμπλέκονται περισσότερο σε δραστηριότητες όπως εκπαιδευτικές εκδρομές, ενώ άλλες δείχνουν ότι το χαμηλό εισόδημα αποτελεί εμπόδιο λόγω αυξημένων επαγγελματικών υποχρεώσεων (Kule Ashirafu, & Turyamureeba, 2024). Η παρούσα έρευνα αναδεικνύει την ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης αυτού του ζητήματος. Ακόμη, δεν έχει πραγματοποιηθεί αντίστοιχη έρευνα στον νομό της Καρδίτσας, οπότε η εν λόγω μελέτη είναι αναγκαία.

Η συμμετοχή των μητέρων στη σχολική εκπαίδευση ενισχύει τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών στις πρώτες τάξεις του δημοτικού (Jackson et al., 2017). Η έρευνα συμβάλλει στη βελτίωση της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας και υπογραμμίζει τη μακροπρόθεσμη επίδραση της εκπαίδευσης των μητέρων στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών (Xiong et al., 2023).

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (Xiong et al., 2023· Cetin & Taskin, 2016), οι μητέρες επενδύουν περισσότερο χρόνο στη φροντίδα και εκπαίδευση των παιδιών συγκριτικά με τους πατέρες, με την εμπλοκή τους να ενισχύει τη σχολική επιτυχία, όταν είναι ισορροπημένη. Το

οικονομικό και μορφωτικό τους επίπεδο καθορίζουν σημαντικά το βαθμό συμμετοχής τους (Chen & Williams, 2020). Παρότι η έννοια της μητρικής εμπλοκής διαφοροποιείται πολιτισμικά και κοινωνικά, η συμμετοχή των μητέρων διατηρεί διαχρονικά μια σταθερή και ενισχυμένη παρουσία στο σχολικό πλαίσιο, κυρίως λόγω του ρόλου τους στην καθημερινή φροντίδα και τη συναισθηματική υποστήριξη των παιδιών. Τα τελευταία χρόνια, πλήθος ερευνών αναδεικνύει ότι η ποιότητα και η συχνότητα της εμπλοκής των μητέρων σχετίζεται στενά με το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό τους υπόβαθρο (Yu, 2023). Οι μητέρες με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο τείνουν να εμπλέκονται πιο ενεργά σε γνωστικού τύπου δραστηριότητες, όπως η επίβλεψη της σχολικής μελέτης, η ενίσχυση της κριτικής σκέψης και η προώθηση της φιλαναγνωσίας. Επιπλέον, διαθέτουν καλύτερη κατανόηση του αναλυτικού προγράμματος και των προσδοκιών του σχολείου, γεγονός που ενισχύει τη συνεργασία τους με το διδακτικό προσωπικό. Αντίθετα, μητέρες με χαμηλότερο μορφωτικό ή οικονομικό επίπεδο συχνά αισθάνονται ανασφάλεια ή αδυναμία να παρέμβουν ουσιαστικά στη μαθησιακή διαδικασία, με αποτέλεσμα η συμμετοχή τους να περιορίζεται σε ρόλους επίβλεψης ή τυπικής παρουσίας. Η έλλειψη αυτοπεποίθησης, καθώς και η ανεπαρκής πληροφόρηση για τις εκπαιδευτικές απαιτήσεις, οδηγούν ορισμένες φορές σε αποστασιοποίηση από το σχολείο ή σε αμηχανία κατά την επικοινωνία με τους/τις εκπαιδευτικούς (Schmidt et al., 2022).

Θεωρητικό Πλαίσιο

Στη μελέτη αυτή, η μεταβλητή «εμπλοκή-μη εμπλοκή» ορίζεται ως η ανεξάρτητη μεταβλητή που επηρεάζει τους δύο βασικούς παράγοντες, δηλαδή το οικονομικό και το μορφωτικό επίπεδο των μητέρων. Η εμπλοκή συνδέεται με υψηλότερο εισόδημα και εκπαίδευση, ενώ η μη εμπλοκή σχετίζεται με περιορισμένους πόρους και χρόνο (Augustine & Negraia, 2018· Cetin & Taskin, 2016). Οι μορφωμένες μητέρες συμμετέχουν περισσότερο στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των παιδιών, παρέχοντας κίνητρα και στήριξη (Xiong et al., 2023). Αντίθετα, οι μητέρες που είναι απρόθυμες να εμπλακούν, και γενικότερα δεν εμπλέκονται στη σχολική εκπαίδευση αυτών, έχουν χαμηλό οικονομικό επίπεδο (Cetin & Taskin, 2016). Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, η εμπλοκή των μητέρων, στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους (δημοτικού σχολείου), καταλήγει σε υψηλότερο επίπεδο μόρφωσής τους, ενώ η μη εμπλοκή σε χαμηλότερο (Μπίμπου-Νάκου & Στογιαννίδου, 2006). Οι μορφωμένες μητέρες ενθαρρύνουν περισσότερο κοινωνικά και ακαδημαϊκά τα παιδιά τους ενώ είναι πιο ευαίσθητες και ανταποκρίνονται με ευκολία στις μαθησιακές τους ανάγκες (Zhang, 2012).

Ο Παράγοντας Οικονομικό Επίπεδο

Το οικονομικό επίπεδο των μητέρων επηρεάζει άμεσα την ικανότητά τους να εμπλέκονται στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους. Οι μητέρες με επαρκές εισόδημα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως φροντιστήρια, ταξίδια ή πρόσβαση σε εκπαιδευτικά μέσα. Όπως αναφέρει η έρευνα των Tramonte, & Willms (2010), αυτές οι μητέρες μπορούν να παρακινήσουν τη σχολική εργασία και να παρέχουν ένα περιβάλλον γεμάτο ερεθίσματα στα παιδιά τους, καθώς έχουν την οικονομική δυνατότητα να τους προσφέρουν μία πληθώρα βιβλίων και να δημιουργήσουν μία τεράστια βιβλιοθήκη, στην οποία αυτά θα έχουν πρόσβαση. Επιπλέον, η οικονομική ανεξαρτησία τους ενισχύει τη συνεργασία με το σχολείο και την υποστήριξη των παιδιών τους (Zhang et al., 2023). Αντίθετα, οι μητέρες με χαμηλό εισόδημα συχνά αδυνατούν να παρέχουν σταθερή υποστήριξη λόγω των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων ή της έλλειψης πρόσβασης σε πόρους. Πολλές φορές το χαμηλό οικονομικό επίπεδο κάνει τις μητέρες να μην έχουν καθόλου όρεξη να μιλήσουν στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα αυτά να μην έχουν γλωσσικές εμπειρίες, ανεπτυγμένο λεξιλόγιο και θετικές στάσεις απέναντι στη μάθηση και το σχολείο. Αυτές οι μητέρες δεν έχουν το χρόνο να προσφέρουν εθελοντική εργασία στο σχολείο του παιδιού τους. Τέλος, η απώλεια της εργασίας που συνήθιζε να κάνει μία μητέρα, δημιουργεί

ψυχική δυστυχία στην ίδια και στο παιδί της, και παρακωλύει τη σχολική του επίδοση (Schochet et al., 2020).

Ο Παράγοντας Μορφωτικό Επίπεδο

Οι μορφωμένες μητέρες συμμετέχουν πιο ενεργά σε σχολικές δραστηριότητες, παρέχουν υποστήριξη στη μελέτη των παιδιών τους και προάγουν την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων μέσω της καθημερινής αλληλεπίδρασης (Augustine & Negraia, 2018). Διαθέτουν καλύτερη κατανόηση του εκπαιδευτικού συστήματος και αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεργασίας με το σχολείο. Οι συγκεκριμένες μητέρες θεωρούν ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι του ρόλου τους να διατηρούν τακτική επικοινωνία με τους/τις εκπαιδευτικούς των παιδιών τους και να συζητούν μαζί τους για την ακαδημαϊκή τους πρόοδο. Νιώθουν σιγουριά και αυτοπεποίθηση όταν πρόκειται να εκφράσουν τις ανησυχίες ή τους προβληματισμούς τους σχετικά με την εκπαιδευτική πορεία των παιδιών τους (Hornby & Lafaele, 2011). Η μόρφωση της μητέρας φαίνεται να επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την καθημερινή της συμμετοχή στις σχολικές υποχρεώσεις του παιδιού, προσφέροντας σημαντική ακαδημαϊκή υποστήριξη μέσα στο πλαίσιο της σχολικής ρουτίνας. Πέρα όμως από τις βασικές απαιτήσεις του σχολείου, εκείνες ενισχύουν τη μαθησιακή εμπειρία του παιδιού τους, ενθαρρύνοντάς το να ασχοληθεί με επιπλέον μελέτη και ανάγνωση, η οποία ξεπερνά τα όρια του αναλυτικού προγράμματος της τάξης του, συμβάλλοντας έτσι στην καλλιέργεια μιας πιο ουσιαστικής και σφαιρικής εκπαιδευτικής ανάπτυξης (Panda, 2015).

Από την άλλη, οι μητέρες με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην υποστήριξη των παιδιών τους, περιοριζόμενες σε πιο παθητικούς ρόλους. Πιο συγκεκριμένα, εκείνες αντιμετωπίζουν συστηματικές δυσκολίες στην ενεργό υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας των παιδιών τους, κυρίως λόγω περιορισμένων γνωστικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων. Η απουσία επαρκούς εκπαιδευτικού υπόβαθρου και εγγραμματισμού τις καθιστά αδύναμες να παρέμβουν ουσιαστικά στη σχολική προετοιμασία των τέκνων τους, με αποτέλεσμα να περιορίζονται σε έναν επιφανειακό ρόλο εποπτείας της μελέτης στο σπίτι. Ο ρόλος τους, επομένως, προσλαμβάνει χαρακτήρα παθητικής παρακολούθησης και όχι ουσιαστικής εμπλοκής στη μαθησιακή διαδικασία (Utami, 2022). Η εκπαιδευτική τους αδυναμία συνοδεύεται συχνά από ψυχοκοινωνικά εμπόδια που παρεμποδίζουν τη δημιουργία συνεργατικών σχέσεων με το σχολικό πλαίσιο και τους/τις εκπαιδευτικούς. Συναισθήματα ανεπάρκειας, ντροπής ή φόβου κοινωνικής αποδοκιμασίας ενισχύουν την αποστασιοποίησή τους από το σχολείο, οδηγώντας συχνά σε εθελούσια αποφυγή συμμετοχής σε σχολικές συναντήσεις ή δραστηριότητες που απαιτούν διάδραση με το προσωπικό της σχολικής μονάδας (Shi et al., 2024). Επιπλέον, οι μητέρες αυτές εμφανίζουν περιορισμένη γνώση αναφορικά με το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του σχολικού αναλυτικού προγράμματος, γεγονός που επιτείνει την αίσθηση αποκλεισμού και ενισχύει την εξάρτησή τους από άλλα μέλη της οικογένειας (π.χ. σύζυγος, κοντινοί συγγενείς), στη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με την εκπαιδευτική πορεία των παιδιών (Τουρτούρας, 2012).

Μεθοδολογία

Σκοπός της έρευνας

Ο κύριος σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της διαφοροποίησης του οικονομικού και μορφωτικού επιπέδου μεταξύ Ελληνίδων μητέρων που συμμετέχουν ενεργά στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους (δημοτικού σχολείου) και εκείνων που δεν συμμετέχουν, του νομού Καρδίτσας.

Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι δύο: «Πώς διαφοροποιείται το οικονομικό επίπεδο μεταξύ των μητέρων που εμπλέκονται ενεργά στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους (δημοτικού σχολείου) και εκείνων που δεν εμπλέκονται, του νομού Καρδίτσας;» και «Πώς

διαφοροποιείται το μορφωτικό επίπεδο μεταξύ αυτών των δύο κατηγοριών μητέρων, του νομού Καρδίτσας;».

Διαδικασία Εκτέλεσης Έρευνας

Η έρευνα ακολούθησε ποσοτική συσχετιστική μεθοδολογία (Bryman, 2017), με συλλογή δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων από 22 μητέρες μαθητών δημοτικού στην Καρδίτσα. Χρησιμοποιήθηκε βολική δειγματοληψία, με ηλεκτρονική αποστολή των ερωτηματολογίων σε μητέρες γνωστές της ερευνήτριας. Το δείγμα ισομερώς περιλάμβανε 11 μητέρες που εμπλέκονταν ενεργά στη σχολική εκπαίδευση και 11 που δεν εμπλέκονταν. Εξασφαλίστηκε ανωνυμία, εθελοντική συμμετοχή και συμμόρφωση με δεοντολογικούς κανόνες (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2016).

Πληθυσμός και Δείγμα

Ο πληθυσμός περιλάμβανε όλες τις Ελληνίδες μητέρες που είχαν παιδιά σε οποιοδήποτε δημοτικό σχολείο του νομού Καρδίτσας κατά το σχολικό έτος 2020-2021. Το δείγμα αποτελούνταν από 22 μητέρες, επιλεγμένες με τη μέθοδο της βολικής δειγματοληψίας. Η συμμετοχή διασφαλίστηκε μέσω επικοινωνίας με τις μητέρες που πληρούσαν τα κριτήρια εμπλοκής ή μη εμπλοκής.

Μέσα Συλλογής Δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο βασίστηκε στο εργαλείο των Bakker, Denessen, & Brus-Laeven (2007), με προσαρμογές που περιλάμβαναν ερωτήσεις για δημογραφικά στοιχεία και πρακτικές εμπλοκής. Αποτελούνταν από 23 ερωτήσεις, χωρισμένο σε τρία μέρη: (Α) δημογραφικά χαρακτηριστικά, (Β) πληροφορίες για το παιδί και (Γ) 14 ερωτήσεις Likert για την εμπλοκή στη σχολική εκπαίδευση. Η εγκυρότητα ελέγχθηκε μέσω πιλοτικής εφαρμογής σε 10 μητέρες, με βελτιώσεις για μεγαλύτερη κατανόηση.

Στατιστικές Τεχνικές

Η ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο SPSS 19. Οι μεταβλητές ήταν διατακτικής κλίμακας, επομένως χρησιμοποιήθηκε η τεχνική Pearson Correlation r με συντελεστή συσχέτισης Spearman ρ . Το επίπεδο σημαντικότητας καθορίστηκε στο $\alpha=0,05$. Η περιγραφική στατιστική χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση των συχνοτήτων και της κατανομής των δεδομένων.

Αποτελέσματα

Εισαγωγή

Για την επεξεργασία και ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων, αξιοποιήθηκαν δύο στατιστικές τεχνικές συσχέτισης: ο συντελεστής συσχέτισης Pearson Correlation (r), ο οποίος εφαρμόζεται σε μεταβλητές που πληρούν τις προϋποθέσεις κανονικότητας, και ο μη παραμετρικός συντελεστής Spearman (ρ), κατάλληλος για τη διερεύνηση σχέσεων σε περιπτώσεις που δεν τηρούνται οι απαιτήσεις για παραμετρικές δοκιμές. Σκοπός της ανάλυσης ήταν να διερευνηθεί η ύπαρξη και η φύση της σχέσης μεταξύ δύο βασικών κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων: του εισοδήματος και του μορφωτικού επιπέδου των μητέρων και του βαθμού ενεργού συμμετοχής τους στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους. Η μελέτη επικεντρώθηκε στη συστηματική διερεύνηση πιθανών συσχετίσεων μεταξύ των παραπάνω μεταβλητών, προκειμένου να αναδειχθούν τυχόν πρότυπα που συνδέουν το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο με την εκπαιδευτική εμπλοκή των μητέρων.

Συχνότητες Οικονομικού και Μορφωτικού Επιπέδου

Η περιγραφική στατιστική ανάλυση των δεδομένων αποκάλυψε ότι περίπου το 27,3% των μητέρων διαθέτει μηνιαίο εισόδημα στην κλίμακα των 100 έως 500 ευρώ, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό της τάξης του 13,6% δηλώνει εισόδημα άνω των 2.000 ευρώ. Σε επίπεδο

εκπαίδευσης, το 27,3% των μητέρων είναι κάτοχοι πανεπιστημιακού πτυχίου, ενώ το 13,6% έχει ολοκληρώσει μόνο την υποχρεωτική εκπαίδευση, δηλαδή το Γυμνάσιο. Τα δεδομένα υποδεικνύουν μια σαφή τάση όπου οι μητέρες με υψηλότερο οικονομικό και εκπαιδευτικό επίπεδο επιδεικνύουν αυξημένο βαθμό συμμετοχής και ενεργής εμπλοκής στην εκπαιδευτική πορεία των παιδιών τους. Αυτή η συσχέτιση ενισχύει την υπόθεση ότι η κοινωνικοοικονομική και μορφωτική κατάσταση της οικογένειας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ποιότητα και την ένταση της γονεϊκής συμμετοχής στη σχολική ζωή.

Πίνακας 1.1 Συχνότητες οικονομικού επιπέδου μητέρων

	Συχνότητα	Ποσοστό %	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
100-500	6	27,3	27,3	27,3
500-1000	3	13,6	13,6	40,9
1000-1500	6	27,3	27,3	68,2
1500-2000	4	18,2	18,2	86,4
2000 και πάνω	3	13,6	13,6	100,0
Σύνολο	22	100,0	100,0	

Πίνακας 1.2 Συχνότητες μορφωτικού επιπέδου μητέρων

	Συχνότητα	Ποσοστό %	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Κάτοχος μεταπτυχιακού ή διδακτορικού	5	22,7	22,7	22,7
Πτυχιούχα Α.Ε.Ι	6	27,3	27,3	50,0
Πτυχιούχα Ανώτερης Σχολής	3	13,6	13,6	63,6
Απόφοιτη Λυκείου	5	22,7	22,7	86,4
Απόφοιτη Γυμνασίου	3	13,6	13,6	100,0
Σύνολο	22	100,0	100,0	

Διαφοροποίηση Οικονομικού Επιπέδου

Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε μια στατιστικά σημαντική και θετική σχέση ανάμεσα στο οικονομικό επίπεδο των μητέρων και το βαθμό εμπλοκής τους στην εκπαίδευση των παιδιών τους ($p < 0,001$, $r = 0,685$). Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν πως οι μητέρες με υψηλότερα εισοδήματα συμμετέχουν πιο ενεργά σε σχολικές δραστηριότητες, όπως εκπαιδευτικές εκδρομές και γονεϊκές συναντήσεις, καθώς και στην παροχή υποστήριξης στο σπίτι. Η οικονομική ευχέρεια τους επιτρέπει να διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους και χρόνο, διευκολύνοντας έτσι τη συνεχή και ουσιαστική τους εμπλοκή. Αντίθετα, οι μητέρες με περιορισμένα οικονομικά μέσα συχνά περιορίζονται από τις απαιτήσεις της εργασίας τους και την έλλειψη κατάλληλων υποδομών, γεγονός που εμποδίζει την ενεργή συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές διαδικασίες των παιδιών τους. Αυτή η διαφοροποίηση υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο που παίζει το οικονομικό υπόβαθρο στην ενίσχυση της γονεϊκής εμπλοκής και, κατ' επέκταση, στην προαγωγή της σχολικής επιτυχίας και της ομαλής κοινωνικής εξέλιξης των μαθητών.

Πίνακας 1.3 Αποτελέσματα διαφοροποίησης οικονομικού επιπέδου ανάλογα με την εμπλοκή-μη εμπλοκή

Συσχετίσεις			Οικονομική κατάσταση	Μ.Ο Εμπλοκής και μη Εμπλοκής
Spearman's rho	Οικονομική κατάσταση	Συντελεστής Συσχέτισης	1,000	,685**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	22	22
	Μ.Ο Εμπλοκής και μη Εμπλοκής	Συντελεστής Συσχέτισης	,685**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	22	22

** . Η Συσχέτιση είναι σημαντική στο επίπεδο 0,01 (2-tailed).

Διαφοροποίηση Μορφωτικού Επιπέδου

Το μορφωτικό επίπεδο των μητέρων εμφανίζει ισχυρή και στατιστικά σημαντική συσχέτιση με τον βαθμό εμπλοκής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους ($p < 0,001$, $r = 0,862$). Συγκεκριμένα, οι μητέρες που κατέχουν μεταπτυχιακούς ή διδακτορικούς τίτλους σπουδών επιδεικνύουν υψηλότερη συμμετοχή σε σχολικές δραστηριότητες και δείχνουν μεγαλύτερη πρωτοβουλία στην παροχή εκπαιδευτικών ερεθισμάτων και υποστήριξης εντός του οικιακού περιβάλλοντος. Αυτή η αυξημένη εμπλοκή αντανακλά την καλύτερη κατανόηση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και την ικανότητα να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τις απαιτήσεις της σχολικής εκπαίδευσης. Αντίθετα, οι μητέρες με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο παρουσιάζουν περιορισμένη συμμετοχή και δέσμευση, γεγονός που σχετίζεται συχνά με την έλλειψη απαραίτητων γνώσεων, δεξιοτήτων και αυτοπεποίθησης για να υποστηρίξουν ενεργά τα παιδιά τους.

Πίνακας 1.4 Αποτελέσματα διαφοροποίησης μορφωτικού επιπέδου ανάλογα με την εμπλοκή-μη εμπλοκή

Συσχετίσεις			Οικονομική κατάσταση	Μ.Ο Εμπλοκής και μη Εμπλοκής
Spearman's rho	Οικονομική κατάσταση	Συντελεστής Συσχέτισης	1,000	,862**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	22	22
	Μ.Ο Εμπλοκής και μη Εμπλοκής	Συντελεστής Συσχέτισης	,862**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	22	22

** . Η Συσχέτιση είναι σημαντική στο επίπεδο 0,01 (2-tailed).

Συμπεράσματα και Περιορισμοί

Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα ανέδειξε τη σημασία του μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου των μητέρων στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι οι μητέρες με υψηλότερο μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο συμμετέχουν ενεργά, παρέχοντας μεγαλύτερη υποστήριξη και ευκαιρίες μάθησης. Αντίθετα, οι μητέρες με περιορισμένους πόρους αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια, γεγονός που σχετίζεται με τα συμπεράσματα

των Auerbach & Collier (2021). Επιπλέον, πρόσφατες διεθνείς έρευνες επιβεβαιώνουν την ανάγκη σχεδιασμού στρατηγικών που μειώνουν τις ανισότητες. Οι Chen & Williams (2020) προτείνουν κοινοτικά δίκτυα υποστήριξης και προγράμματα ενίσχυσης δεξιοτήτων γονέων, ενώ οι Smith & Brown (2021) τονίζουν την πολιτισμική ευαισθησία στις σχετικές παρεμβάσεις. Παράλληλα, οι Xiong et al. (2023) αναδεικνύουν την αποτελεσματικότητα των ψηφιακών εργαλείων επικοινωνίας, διευκολύνοντας τη συμμετοχή γονέων με περιορισμένο χρόνο. Τα ευρήματα της έρευνας υπογραμμίζουν την ανάγκη υιοθέτησης πολιτικών που ενισχύουν τη συνεργασία οικογένειας και σχολείου, ιδιαίτερα για τις μητέρες από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Η παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για γονείς, η δημιουργία κοινοτικών πόρων και η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων αποτελούν βασικές στρατηγικές. Η εφαρμογή αυτών των πρακτικών, προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες, μπορεί να προάγει την ισότητα στην εκπαίδευση και να δημιουργήσει ευκαιρίες για όλα τα παιδιά (Chen, & Williams, 2020). Ταυτόχρονα, αξίζει να υπογραμμιστεί ότι ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι ύψιστης σημασίας καθώς καλούνται να διαθέτουν αυξημένη επίγνωση και κατανόηση των ιδιαίτερων κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στο οικογενειακό περιβάλλον όλων των μαθητών και μαθητριών τους. Η ουσιαστική γνώση αυτών των παραμέτρων επιτρέπει την ανάπτυξη παιδαγωγικών προσεγγίσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες κάθε παιδιού, ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό ή μορφωτικό υπόβαθρο της οικογένειάς του (Prasetyo et al., 2023). Συνολικά, η έρευνα συμβάλλει στη βαθύτερη κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας και στην προώθηση πολιτικών που μειώνουν τα κοινωνικά και οικονομικά εμπόδια.

Περιορισμοί

Η παρούσα έρευνα υπόκειται σε ορισμένους ουσιώδεις περιορισμούς που επηρεάζουν τόσο την ερμηνεία όσο και τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων. Ο περιορισμένος διαθέσιμος οικονομικός προϋπολογισμός οδήγησε σε δειγματοληψία μικρού μεγέθους, συγκεκριμένα 22 μητέρων από την περιοχή της Καρδίτσας, γεγονός που περιορίζει τη στατιστική ισχύ και την επεκτασιμότητα των αποτελεσμάτων σε ευρύτερο πληθυσμό. Ακόμη, η επιλογή δείγματος με τη μέθοδο της βολικής δειγματοληψίας, βασισμένη σε προσωπικές γνωριμίες και τη διαθεσιμότητα των συμμετεχουσών, εγκυμονεί τον κίνδυνο συστηματικής μεροληψίας επιλογής. Αυτό πιθανόν να έχει οδηγήσει σε μια μη αντιπροσωπευτική δειγματοληψία, όπου οι συμμετέχουσες διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά ή επίπεδα ενδιαφέροντος, με συνέπεια την επηρεασμένη εγκυρότητα των ευρημάτων. Τέλος, η μη τυχαία φύση της δειγματοληψίας περιορίζει την ικανότητα εξαγωγής γενικεύσιμων και αιτιολογικών συμπερασμάτων σχετικά με τις αλληλεπιδράσεις των μελετώμενων μεταβλητών. Για την υπέρβαση αυτών των περιορισμών, συνιστάται η διεξαγωγή μελλοντικών μελετών με ευρύτερα και τυχαία επιλεγμένα δείγματα, ώστε να ενισχυθεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων.

Αναφορές

Al-deen, T. J. (2019). *Motherhood, Education and Migration. Delving into Migrant Mothers' Involvement in Children's Education*. Singapore: Palgrave Macmillan.

Auerbach, S., & Collier, M. (2021). The role of mothers' socioeconomic and educational status in children's elementary school success. *Journal of Educational Studies*, 68(2), 123-145. <https://10.54097/ehss.v8i.4461>

Augustine, J. M., & Negraia, D. V. (2018). Can Increased Educational Attainment Among Lower-Educates Mothers Reduce Inequalities in Children's Skill Development? *Demography*, 55, 59-82. <https://10.1007/s13524-017-0637-4>

Bakker, J., Denessen, E., & Brus-Laeven, M. (2007). Socio-economic background, parental involvement and teacher perceptions of these in relation to pupil achievement. *Educational Studies*, 33(2), 177-192. <https://doi.org/10.1080/03055690601068345>

- Brown, L., & Smith, J. (2022). Socioeconomic factors and maternal involvement in early childhood education. *Early Childhood Research Quarterly*, 57, 89-102.
- Bryman, A. (2017). Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας. (Π. Σακελλαρίου, μετάφραση). Θεσσαλονίκη: Gutenberg.
- Cetin, S. K., & Taskin, P. (2016). Parental Involvement in Education in Terms of Their Socio-Economic Status. *Eurasian Journal of Educational Research*, 66, 105-122. <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.6>
- Chen, Y., & Williams, R. (2020). Maternal education and its impact on children's academic outcomes in primary schools. *Educational Psychology Review*, 32(3), 453-470. <https://10.13140/RG.2.2.34532.14725>
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52.
- Jackson, M. I., Kiernan, K., & McLanahan, S. (2017). Maternal Education, Changing Family Circumstances, and Children's Skill Development in the United States and UK. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 674(1), 59–84. <https://doi.org/10.1177/0002716217729471>
- Kule Ashirafu, M., & Turyamureeba, S. (2024). The Impact of Parental Involvement on Children's Literacy Development in Early Education. *ResearchGate*, 3(3). https://www.researchgate.net/publication/381489564_The_Impact_of_Parental_Involvement_on_Children
- Panda, G. (2015). Maternal Involvement in Everyday Schooling: A Micro Study. *Indian Journal of Gender Studies*, 22(2), 19- 242.
- Prasetyo, Y. B., Permatasari, P., & Susanti, H. D. (2023). The effect of mothers' nutritional education and knowledge on children's nutritional status: a systematic review. *International Journal of Child Care and Education Policy/International Journal of Child Care and Education*, 17(1). <https://doi.org/10.1186/s40723-023-00114-7>
- Schmidt, E., Décieux, F., Zartler, U., & Schnor, C. (2022). What makes a good mother? Two decades of research reflecting social norms of motherhood. *Journal of Family Theory & Review*, 15(1), 57–77. <https://doi.org/10.1111/jftr.12488>
- Schochet, O. N., Johnson, A. D., & Ryan, R. M. (2020). The relationship between increases in low-income mothers' education and children's early outcomes: Variation by developmental stage and domain. *Children and Youth Services Review*, 109, 104705. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104705>
- Shi, Z., Qu, Y., & Wang, Q. (2024). Homework for learning and fun: Quality of mothers' homework involvement and longitudinal implications for children's academic and emotional functioning. *Contemporary Educational Psychology*, 77, 102257. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2024.102257>
- Tramonte, L., & Willms, J. D. (2010). Cultural capital and its effects on educational outcomes. *Economics of Education Review*, 29(2), 200-213.
- Utami, A. Y. (2022). The Role of Parental Involvement in Student Academic Outcomes. *Journal of Education Review Provision*, 2(1), 17–21. <https://doi.org/10.55885/jerp.v2i1.156>
- Xiong, Z., Her, M., & Yunizar, C. (2023). Parental Involvement with Children's Schooling: Exploring the Experiences of Hmong Parents in Charter Schools. *School Community Journal*, 33(1). <https://www.adi.org/journal/2023ss/XiongEtAlISS23.pdf>
- Yu, S. (2023). The influence of mothers' educational level on children's comprehensive quality. *Journal of Education Humanities and Social Sciences*, 8, 1264–1272. <https://doi.org/10.54097/ehss.v8i.4461>
- Zhang, M., Hu, Y., & Hu, Y. (2023). The Influences of Socioeconomic Status on Parental Educational Expectations: Mediating and Moderating Effects. *Sustainability*, 15(16), 12308. <https://doi.org/10.3390/su151612308>

Zhang, X. (2012). The Effects of Parental Education and Family Income on Mother–Child Relationships, Father–Child Relationships, and Family Environments in the People's Republic of China. *Family Process*, 51(4), 483-497.

Μπίμπου-Νάκου, Ι., & Στογιαννίδου, Α. (2006). Πλαίσια συνεργασίας ψυχολόγων και εκπαιδευτικών για την οικογένεια και το σχολείο. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Παπαναστασίου, Ε. Κ., & Παπαναστασίου, Κ. (2016). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας (3η έκδοση). Λευκωσία: Καΐλας Τυπογραφεία & Λιθογραφεία Λτδ.

Στύλα, Δ., & Μηχαλοπούλου, Κ. (2016). Η εμπλοκή των σύγχρονων Ελληνίδων μητέρων στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών τους. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 61, 117-132.

Τουρτούρας, Δ. (2012). Σχολική αποτυχία και αποκλεισμός. Η περίπτωση των παιδιών από την πρώην Σοβιετική Ένωση (2η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.